

УДК 378:371.382

Ю.Є. ОСАЦЬКА,

кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри оподаткування та соціального забезпечення Університету митної справи та фінансів (м. Дніпро)

І.І. КОЗИНЕЦЬ,

кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри гуманітарної підготовки та митної ідентифікації культурних цінностей Університету митної справи та фінансів (м. Дніпро)

ДІЛОВА ГРА «СКЛАДАННЯ КОШТОРИСУ БУДІВЕЛЬНОГО ПРОЕКТУ» ЯК ЕЛЕМЕНТ ТРЕНІНГУ ТА АПРОБАЦІЯ СПЕЦІАЛЬНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ СТУДЕНТІВ

Запропоновано методику проведення ділової гри як елемента тренінгу для студентів, які навчаються за галуззю знань 07 «Управління та адміністрування» спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність». Проаналізовано результативність організації ділової гри та розвиток спеціальних компетенцій. Звернено увагу на певні труднощі, які виникають під час підготовки та реалізації сценарію гри.

Ключові слова: економічна освіта, тренінгові технології, методика ділової гри, спеціальні компетенції, кошторис, витрати, калькулювання, собівартість, виробництво.

Постановка проблеми. Безперервні процеси в економіці країни вимагають постійного оновлення та удосконалення системи вищої економічної освіти. Таким чином, виникає потреба поліпшення існуючих моделей підготовки студентів економічних спеціальностей. Перевірено, що використання технологій у системі освіти сприяє не тільки інтелектуальному розвитку та творчому, а й збагачує індивіда теоретичними та практичними навичками, розвиває здібності для створення успішної кар'єри. Технології допомагають формуванню багатьох професійних умінь та навичок у студентів, сприяють розвитку професійних компетенцій.

Тренінгові технології є важливою складовою інтерактивного навчання. Як ми зауважували в попередніх публікаціях, сьогодні з постійними змінами в законодавстві висуває вимоги застосовувати такі конкретизовані прийоми роботи, як ігрові вправи, практичні завдання, рольові та ділові ігри, обговорення проблеми в групах та парах, бізнес-симуляції під час організації тренінгів для студентів, які навчаються за галуззю знань 07 «Управління та адміністрування» спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність».

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання тренінгових технологій у навчальному процесі є завжди актуальним. Сучасних науковців цікавить не тільки теоретичний підхід до проблеми використання тренінгових технологій, а й практичні нароби навчальних матеріалів, тобто наявність методичного забезпечення з цього питання.

Так, Л.М. Новікова [2] розглядає сучасні технології практичних занять у системі вищої економічної освіти. Використання тренінгових технологій під час підготовки студентів, що навчаються за галуззю знань 07 «Управління та адміністрування» спеціальності 071 «Облік та оподаткування», пропонують Ж.В. Піскова та І.І. Козинець [1], які подають ділову гру «Організація бухгалтерського обліку» як елемент тренінгу для апробації спеціальних компетенцій.

цій студентів та звертають увагу на певні труднощі під час підготовки та реалізації сценарію гри. Заслугує на увагу «Розробник і оператор бізнес-симуляцій для корпоративного сектору та ігор для розумних людей» [3–4], продукт якого частково використовуємо під час практичних занять студентів. Таким чином, поєднання суспільних зусиль авторів породжує необхідність розробки тренінгів з дисциплін галузі знань 07 «Управління та адміністрування».

Мета статті – запропонувати сценарій гри для подальшого його удосконалення та оновлення; показати результативність організації ділової гри як елемента тренінгу для студентів, які навчаються за галуззю знань 07 «Управління та адміністрування» спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність».

Основна частина. Розглядаємо тренінг як групу методів, спрямованих на розвиток здібностей до навчання та оволодіння певним видом діяльності з розвитком компетенцій.

Використовуючи методичні рекомендації щодо проведення тренінгів, запропоновані Л.М. Новіковою [2], автори вважають актуальним і необхідним організацію і проведення комплексного тренінгу для підготовки студентів галузі знань. Для цього, як було зазначено в попередніх публікаціях, на основі структурно-логічної схеми визначено структуру модельованої фірми, бо запропонований тренінг моделює реально чинне підприємство (суб'єкт малого підприємництва). Також припущено, що наша фірма одним із стратегічних завдань вважає впровадження Системи управління якістю згідно з міжнародними стандартами, тому підприємство включає такі напрями діяльності, які мають стати окремими процесами: «Менеджмент», «Маркетинг», «Виробництво», «Облік і оподаткування». Під час навчального процесу студенти в межах кожного напрямку грають (виконують) роль залежно від спеціальності галузі знань.

Розглянемо ділову гру «Складання кошторису будівельного проекту» як елемент тренінгу та апробація спеціальних компетенцій студентів спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність».

Для отримання спеціальних компетенцій з напрямку «Виробництво» тренінг побудовано на основі трьох ділових ігор:

- ділова гра № 1 «Складання кошторису будівельного проекту»;
- ділова гра № 2 «Розрахунок параметрів технологічного процесу»;
- ділова гра № 3 «Розрахунок ефективності будівельного проекту».

Під час тренінгу з модуля «Виробництво» (посади: начальник виробництва, інженер-технолог, бригадир) студенти (учасники гри) набувають навичок практичної роботи, що формує у них систематичне бачення процесу функціонування реального підприємства, а також сприяє їх професійній орієнтації.

Концептуальну модель тренінгу щодо напрямку «Виробництво» наведено на рис. 1.

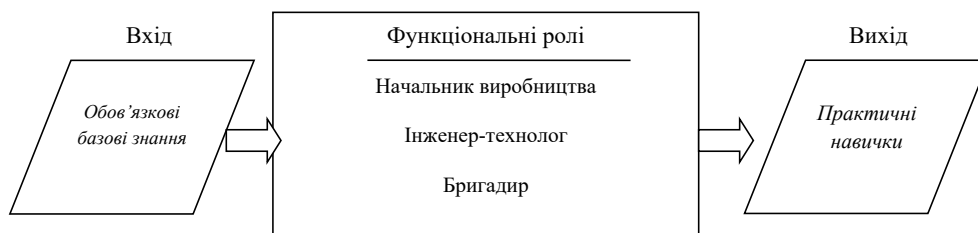

Рис. 1. Концептуальна модель напрямку «Виробництво»

Зазначимо, студенти повинні оволодіти такими спеціальними компетенціями, як здатність:

- забезпечувати ефективне функціонування складових виробничого процесу;
- раціонально поєднувати організаційні форми та економічні методи ведення виробництва;
- економічно оцінювати ефективність організації виробництва;
- вчасно діагностувати існуючий стан організації і планування виробництва на підприємстві;
- виконувати розрахунки (основних показників оцінки організаційно-технічного рівня виробництва, виробничої потужності підприємства і показників рівня її використання).

Детальніше напрям «Виробництво» характеризує його функціонально-рольова модель (рис. 2).

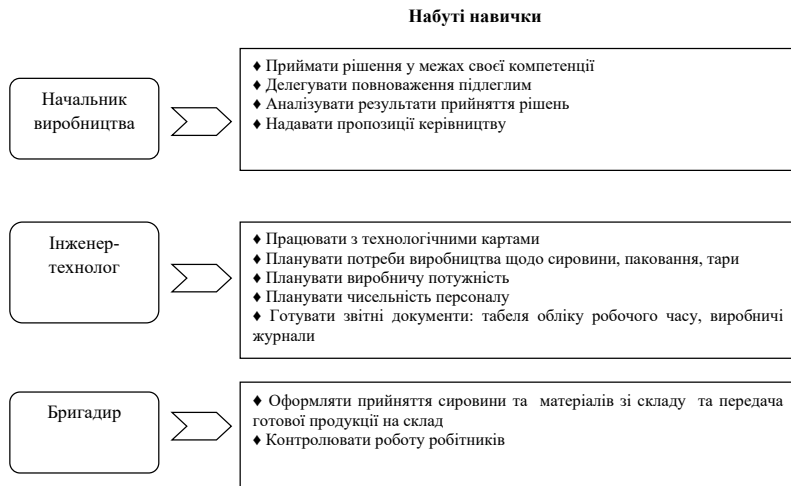

Рис. 2. Функціонально-рольова модель напрямку «Виробництво»

Проведення тренінгу у напрямі «Виробництво» передбачає наявність базової підготовки учасників гри у таких сферах, як: економічний аналіз, аналіз господарської діяльності, економіка підприємства, статистика, менеджмент, операційний менеджмент, виробничий менеджмент, фінансовий та управлінський облік.

Оскільки комплексний тренінг охоплює всі етапи діяльності модельованого підприємства, результатом проведення кожного модуля повинен бути Звіт, який повинні скласти учасники гри. Звіт відображає відповідні параметри діяльності підприємства у заданому напрямку.

Важливий фактор досягнення цілей ділової гри – це дотримання алгоритму її проведення (табл. 1). Запропонований алгоритм складений з урахуванням принципу хронологічної послідовності і логічної структуризації матеріалу, розрахований на 120 хв. Алгоритм дій узгоджений з керівником наскрізного тренінгу.

Таблиця 1

Алгоритм проведення ділової гри «Складання кошторису будівельного проекту»

Час, хв	Навчальні питання	Функції модератора (викладача)	Дії учасників гри
10	Вивчення й усвідомлення вступної настанови на гру, правил її проведення і поведінки учасників	Постановка мети, завдань, питань, правил. Представлення учасників гри	Загальне обґрунтування. Постановка питань
10	Розгляд навчальних питань	Надання слова учасникам	Викладення і обґрунтування питань
45	1. Обґрунтування потреби у капіталі для фінансування виробництва металоконструкцій	Затвердження висновків	Постановка питань. Конtrarгументи і їх обґрунтування
	1.1 Розрахунок потреби у матеріалах для фінансування виробництва в літній період	Координація підгрупами учасників	Аналіз факторів, обґрунтування розрахунків
	1.2 Розрахунок потреби у матеріалах для фінансування будівництва в зимовий період	Координація підгрупами учасників	Аналіз факторів, обґрунтування розрахунків
15	1.3 Складання кошторису матеріальних витрат	Координація підгрупами учасників	Аналіз факторів, обґрунтування розрахунків
25	2. Складання кошторису за статтями витрат	Затвердження висновків	Аналіз факторів, обґрунтування розрахунків
20	5. Прийняття рішення	Затвердження висновків	
10	6. Завершальна частина	Підбиття підсумків	

Пропонуємо навчально-методичні матеріали, що видаються учасникам для підготовки до ділової гри (табл. 2).

Таблиця 2

Навчально-методичні матеріали, що видаються учасникам для підготовки до ділової гри

Показник	Характеристика
Час проведення	120 навчальних хвилин
Сутність проблеми	Складання кошторису будівельного проекту
Установка на гру	Завдання. Для виконання замовлення, згідно з укладеною угодою, необхідно визначити оптимальний обсяг виробничих витрат відповідно до: – «Порядку складання, розгляду, затвердження та основні вимоги до виконання кошторисів бюджетними установами», затверджений Постановою КМУ № 228 від 28 лютого 2002 року зі змінами, внесеними згідно з Постановами КМУ № 331 від 11.05.2016 р. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/331-2016-%D0%BF/paran2#n2 – ПСБО 16 Витрати. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00
Вихідні дані	а) калькулювання собівартості будівельно-монтажних робіт здійснюється відповідно до: – положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати»; – типового положення з планування, обліку і калькулювання собівартості будівельно-монтажних робіт; б) при розрахунку собівартості будівельно-монтажних робіт слід враховувати кошти на додаткові витрати, пов'язані з виконанням будівельно-монтажних робіт у зимовий період, при цьому до калькуляцій можуть включатися витрати на: – розпушування мерзлих ґрунтів; – запобігання ґрунтів від промерзання; – відтавання ґрунтів; – застосування бетонів та розчинів швидкого тужавлення; – введення в бетони та розчини спеціальних домішок тощо
Калькулювання собівартості. Складання кошторису	Кошторис матеріальних витрат Кошторис витрат на будівельно-монтажні роботи за статтями витрат
Пропозиції начальнику виробництва	Чіткий і зрозумілий виклад аргументів і висновків начальнику виробництва щодо складання кошторису виробництва металоконструкцій Готовність до дискусії Використання посилань на законодавчі акти

Після впровадження у навчальний процес ділової гри було проведено опитування студентів щодо оцінки результативності обраного прийому. Анкетування проводилось в групах ЕП-13-1,2. Всього було опитано 48 студентів. Аналіз анкетування показав, що 97% опитаних визначили доцільність та ефективність гри. 90% вважають, що оволоділи методикою складання кошторису будівельного проекту, вимірювання господарських засобів, їх джерел в грошовій одиниці. Методику калькулювання собівартості продукції опанували 92% респондентів. 88% стверджують, що оволоділи навичками щодо прийняття рішень в умовах, наближених до виробничих. Проте 3% опитаних зазначили, що відчували труднощі під час гри, але схвалюють мету її проведення.

Висновки. Отже, проаналізувавши анкети студентів та використавши власні спостереження, можна сказати, що запропонована ділова гра як елемент тренінгу, є актуальною та результативною, бо розвиває спеціальні компетенції студентів.

Оскільки гра дозволяє студентам почувати себе комфортніше, з'являється можливість більш творчо підходити до організації навчального процесу. Однак необхідно зауважити, що все-таки існують певні труднощі, які виникають під час підготовки та реалізації сценарію гри, бо відомо, що спілкування учасників під час тренінгу охоплює дві складові: зміст і процес. Зміст тренінгу – це тематика, що вивчається під час реалізації сценарію гри. Процес тренінгу – це те, як взаємодіють учасники тренінгу під час навчання, яка атмосфера в уявному колективі фірми, які ролі виконують, як впливають один на одного, і тому процес тренінгу не може бути повністю передбачуваним [1].

Перспективи подальших пошуків у напрямі дослідження необмежені, бо під впливом часу оновлюється законодавча база з кожної спеціальності галузі знань 07 «Управління та адміністрування». Об'єктом наступного дослідження плануємо обрати елементи тренінгів для підготовки студентів за спеціальністю 073 «Маркетинг».

Список використаних джерел

1. Піскова Ж.В. Ділова гра «Організація бухгалтерського обліку» як елемент тренінгу та апробація спеціальних компетенцій студентів / Ж.В. Піскова, І.І. Козинець // Вісник Університету імені Альфреда Нобеля. Серія «Педагогіка і психологія». – 2017. – №1 (13). – С. 241–247.
2. Новікова Л.М. Сучасні технології практичних занять в системі вищої економічної освіти: навч. посіб. / Л.М. Новікова. – Павлоград: ЗПІЕУ, 2005. – 73 с.
3. <http://businessgames.club>
4. <http://simulate.company>

References

1. Piskova, Zh.V. & Kozynets, I.I. (2017). *Dilova hra «Orhanizatsiia bukhhalterskoho obliku» yak element treninhu ta aprobatsiia specialnykh kompetentsii studentiv* [Business game «Accounting organization» as part of students' special competences training and testing]. *Visnyk Dnipropetrovskoho universytetu imeni Alfreda Nobelia Seriia Pedagogika i Psykholohiia* [Bulletin of Dnipropetrovsk Alfred Nobel University. Series Pedagogy and Psychology], no. 1 (13), pp. 241-247 (In Ukrainian).
2. Novikova, L.M. (2005). *Suchasni tekhnologiiiv praktychnykh zaniat v systemi vyshchoi ekonomichnoi osvity* [Modern technologies of practical classes in higher economic education]. Pavlohrad, ZPIEU Publ., 73 p. (In Ukrainian).
3. <http://businessgames.club> (25.07.2017)
4. <http://simulate.company> (25.07.2017)

Предложена методика проведения деловой игры как элемента тренинга для студентов, обучающихся по отрасли знаний 07 «Управление и администрирование» специальности 076 «Предпринимательство, торговля и биржевая деятельность».

Проанализированы результативность организации деловой игры и развитие специальных компетенций. Обращено внимание на определенные трудности, которые возникают при подготовке и реализации сценария игры.

Ключевые слова: экономическое образование, тренинговые технологии, методика деловой игры, специальные компетенции, смета, расходы, калькуляция, себестоимость, производство.

Business simulation methodology as part of training for students studying the branch of knowledge 07 «Management and Administration» specialty 071» Enterprise, trade and exchange activity « was suggested. Performance of business simulation and development of specific competences were analyzed. We paid our attention to difficulties that arise during preparation and implementation of the simulation scenario.

Key words: economic education, training techniques, business simulation methods, special competencies, estimate, costs, calculation, prime price, production.

Одержано 7.11.2017.